

Akademie věd
České republiky

ÚSTAV BIOLOGIE
OBRATLOVCŮ
AKADEMIE VĚD ČR

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 4. října 2021

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

POLSKÝ PROGRAM NÁVRATU RYSŮ OHROŽUJE JEJICH OCHRANU VE STŘEDNÍ EVROPĚ

Aktuálně nejrozsáhlejší program umělého návratu rysa ostrovida v Polsku nesplňuje nedávno přijatá pravidla pro evropské reintrodukce, konstatují čeští vědci společně s ochránci přírody. Autoři polského projektu vypustili v Západopomořanském vojvodství bez dohody se sousedními zeměmi 52 rysů. Ti se však narodili v zajetí, navíc o jejich genetickém původu jsou dostupné jen omezené informace. Dva z těchto v Polsku vypuštěných rysů se již objevili na území Česka, konkrétně v Národním parku České Švýcarsko a v Jeseníkách. Takto pojatá reintrodukce může ohrozit okolní rysí populace a zhoršit už i tak relativně nízkou toleranci lidí vůči této šelmě.

V Evropě proběhlo v minulosti několik reintrodukčních programů rysa ostrovida. Díky nim se tato vzácná šelma znovu vrátila do míst, kde ji lidé dříve vyhubili. Příkladem je úspěšná reintrodukce na Šumavu z let 1982–1989, tehdy bylo na české straně vypuštěno sedmáct divokých rysů původem ze Slovenska.

Stav některých populací je však kritický, ať už kvůli jejich izolovanosti, klesající genetické diverzitě nebo nelegálnímu lovu. I proto byla pro další reintrodukční programy v rámci evropského společenství přijata pravidla, která by měla zajistit úspěch podobných iniciativ [1].

Současný polský reintrodukční program skýtá podle českých zoologů významné nedostatky. Čeští zoologové z Mendelovy univerzity v Brně, Ústavu biologie obratlovců Akademie věd ČR, Správy národního parku Šumava a Hnutí DUHA se proto v článku v uznávaném vědeckém časopise [Biodiversity and Conservation](#) proti polskému programu vymezují a zdůrazňují nutnost lepší mezinárodní koordinace podobných projektů.

„Za prvé je nejisté, jaké dopady na toleranci šelem ze strany veřejnosti bude mít vypuštění jedinců narozených v zajetí. Ti nemusí být dostatečně připraveni na život ve volné přírodě a mohou si život usnadňovat lovem domestikovaných zvířat. Navíc neznáme původ vypouštěných jedinců, hrozí tedy riziko genetického a fyziologického nesouladu s původní populací. Chybí nám i mezinárodní dialog

Kontakt pro média: **Eliška Zvolánková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 739 535 007

Alena Fornůsková
Ústav biologie obratlovců AV ČR
a.fornuskova@ivb.cz
+420 605 464 704

a dohoda, která je v případě vysoce mobilního druhu nanejvýš žádoucí. Ostatně dva z vypuštěných rysů se již objevili v Česku a oba vykazovali známky nezvykle „smělého“ chování,” vysvětluje Miroslav Kutal z Ústavu ekologie lesa Mendelovy univerzity v Brně a vedoucí programu Šelmy v Hnutí DUHA.

Rysové vypuštění v polském Pomořansku jsou schopni se rozptýlit až do blízkosti původních populací, jako jsou baltská nebo karpatská. Spojení různých genetických linií přitom může mít vliv na zdraví populace. „*Jedinci jsou do polského projektu vyhledáváni mezi německými soukromými chovateli, u nichž bylo nedávno zjištěno, že mají ve svých chovech převážně rysy sibiřského původu. Ti jsou větší než rysí karpatské, a mohou tedy svým menším „bratřancům“ konkurovat nebo je přímo ohrožovat,*“ řekla Jarmila Krojerová z Ústavu biologie obratlovců Akademie věd ČR, která se na článku podílela. Právě možnost křížení vypuštěných rysů s původními baltskými či karpatskými jedinci měla být dalším důvodem lepší koordinace projektu se sousedními zeměmi.

Na rozdíl od polského programu dva jiné aktuální evropské projekty návratu rysa přijatá doporučení v rámci EU splňují. V současnosti se rysí populace uměle posiluje na slovinsko-chorvatsko-italském pomezí. Jiný reintrodukční program probíhá taky ve Falckém lese v Německu. „*V obou případech přemísťují autoři programů do cílových oblastí divoce žijící rysy odchycené ve volné přírodě, konkrétně v Karpatech. Tím se zároveň zachovává evoluční linie již dříve vypuštěných zvířat, která taktéž pocházela z karpatské populace. Oba projekty si navíc zakládají na úzké mezinárodní spolupráci,*“ dodal Miroslav Kutal, který přípravu článku koordinoval.

Návrat vrcholových predátorů do krajiny může mít významné pozitivní dopady na populace kořisti a udržitelnost ekosystémů. Současná míra tolerance rysa, zejména u některých zájmových skupin, jako jsou myslivci či chovatelé hospodářských zvířat, je však často poměrně nízká. „*Právě zmiňovaná tolerance rysa některými zájmovými skupinami obyvatelstva je pro jeho další ochranu zásadní. Důležitým předpokladem je dlouhodobá práce s veřejností, její správná informovanost a vyvracení zažitých mýtů. Tuto práci ale může špatně provedený reintrodukční program zhatit,*“ upozorňuje vedoucí zoologického oddělení Správy NP Šumava Jan Mokrý.

Všechny budoucí projekty reintrodukce rysa by proto měly projít odpovídajícím mezinárodním hodnocením. Rovněž je potřeba dopředu znát ekologické, genetické a společenské dopady na rysí populace v rozptylové vzdálenosti od místa reintrodukce.

Poznámky:

[1] Jedná se zejména o Doporučení pro reintrodukce IUCN (IUCN/SSC 2013), Doporučení stálého výboru Rady Evropy (2019) a další expertní doporučení (Linnell et al. 2009)

Více informací:

Jarmila Krojerová

Ústav biologie obratlovců AV ČR

MENDELU v Brně

+420 737 609 004

krojerova@ivb.cz

Miroslav Kutal

Mendelova univerzity v Brně

vedoucí programu šelmy Hnutí DUHA

+420 728 832 889

miroslav.kutal@hnutiduha.cz

Jan Mokrý

Správa Národního parku Šumava

+420 731 530 472

jan.mokry@npsumava.cz